

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 20. 03.2021).

5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Том 2: Фізична особа / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. – Х.: Страйд, 2009. – 150 с.

6. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 20. 03.2021)

7. Цюник Ю. Б. Окремі питання щодо визнання особи померлою на території ООС : Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.-практ. конф., м. Одеса, 26 березня 2021 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. — Одеса, ОДУВС, 2021. – С. 201-203.

Hamyla S. Declaring an individual dead. General characteristics. *This work is devoted to the study of the institution of declaring an individual dead, its legal basis, historical development and consequences, especially in times of war. It analyzes current issues, in particular the difficulties of legal regulation of situations with missing persons, and considers the impact of this institution on inheritance, property and social relations. The article emphasizes the importance of adapting legislation, in particular, simplifying the procedures for declaring persons dead, reducing the timeframe in wartime, and improving judicial practice. This will ensure the protection of the rights of relatives of disappeared persons and contribute to the effective resolution of problems arising in connection with such cases.*

Keywords: *natural person, civil law, declaration of a natural person dead, consequences of declaring a natural person dead, civil law.*

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ РСР В РОЗРОБЦІ ТА ЗАТВЕРДЖЕННІ ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Гламазда П. В.

У статті досліджено передумови прийняття Загальної декларації прав людини. Проаналізовано процес розробки та затвердження Декларації, а також роль та значення представників від Української РСР під час напрацювання проекту цього документу. З'ясовано причини утримання під час голосування Української РСР за остаточний текст Декларації.

Ключові слова: *Загальна декларація прав людини, ООН, Комісія з прав людини, права людини, Володимир Корецький.*

Після завершення Другої світової війни та утворення Організації Об'єднаних Націй (далі - ООН), коли громадськості стало відомо про звірства, які чинила нацистська Німеччина, членам світового співтовариства стало очевидним, що Статут ООН, який визначав завданням цієї організації, а саме - «сприяння загальній повазі і дотриманню прав людини й основних свобод для всіх, без різниці раси, статі, мови й релігії», в недостатній мірі окреслює ці права [1]. Прийняття Загальної декларації прав людини (далі - Декларація), яка би перераховувала і описувала права людини було необхідною.

У ці процеси активно включились і представники від УРСР, оскільки після внесення у березні 1944 року змін до Конституції УРСР республіці було надано право вступати у прямі зносини з іноземними державами, укладати з ними угоди та обмінюватися дипломатичними і консульськими представництвами, а також мати власну армію. Як справедливо зазначає К. О. Савчук, якщо положення про право на власні збройні сили залишилося суто декларативним, то завдяки діяльності закордонного відомства УРСР Україна отримала змогу, хоча і в досить обмеженому, часто суто номінальному форматі брати безпосередню участь у міжнародно-правових відносинах, реалізуючи тим самим свою міжнародну правосуб'єктність. У першу чергу це виявилось в тому, що підписавши 26 червня 1945 р. Статут ООН, Україна

стала однією з держав-засновниць універсальної міжнародної організації з підтримки миру та безпеки [2].

Підготовку проекту Міжнародного біля про права (першочергова назва Декларації) було доручено Комісії з прав людини (далі - Комісія). На першому засіданні, що проходило з 27 січня по 10 лютого 1947 року у містечку Лейк-Саксес, було обрано голову Комісії – нею стала, відома правозахисниця, колишня перша леді та делегат ООН від США, Елеонора Рузвельт. Комісія формувалась з 18 членів різних національностей та політичних поглядів, оскільки за задумом, її члени мали репрезентувати все людство.

Враховуючи різноманітність поглядів і підходів членів Комісії складання навіть чорнового варіанту такого важливого документа, як Декларація було проблематичним. У результаті було вирішено, що початковий текст підготують три представники, а Комісія розгляне його на наступному засіданні. До підкомісії зі складання проекту Декларації увійшли сама Елеонора Рузвельт, представник Китаю Чжан Пенчунь та ліванський дипломат і філософ Шарль Малік [3, с. 5]. Також за пропозицією генерального секретаря ООН до складу робочої групи приєднався директор відділу з прав людини Секретаріату ООН Джон Хамфрі – відомий канадський фахівець у галузі міжнародного права. Саме Джон Хамфрі підготував чернетку проекту, яка складалась з 48 статей. У цей же час було прийнято рішення розширити склад підкомісії представниками Європи та Радянського Союзу. До оновленої робочої групи, окрім вищезгаданих членів увійшли: представник Франції Рене Кассен, Вільям Ходжсон від Австралії, Джеффри Вілсон від Великобританії, Ернан Санта Крус від Чилі та Володимир Корецький від Радянського Союзу. Перед Комісією стояло завдання створення документа ще невідомого світової політиці [4, с. 39].

Володимир Корецький, будучи заступником голови редакційного комітету Комісії ООН з прав людини, відіграв важливу роль у напрацюванні проекту Декларації. Саме Володимир Михайлович запропонував формулювання ст. 1 Декларації, яку було схвалено у такій редакції: «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти по відношенню один до одного в дусі братерства» [2]. Корецький апелював до формулювання «створені рівними», яке, на його думку, носило релігійне забарвлення.

Після обговорення попередньої версії проекту Джона Хамфрі було вирішено знову звизити склад групи розробників, щоб прискорити процес, який загрожував загрузнути в тривалих дискусіях. Цього разу до групи увійшли Кассен, Малік, Рузвельт та Вілсон. Завдання скласти другу версію проекту для розгляду спочатку групою, а потім і Комісією було доручено Рене Кассену як фахівцю в галузі права та чудовому письменнику [3, с. 6]. Свою роботу він завершив у червні 1947 року. Головною заслугою Кассена було надання документу чіткої та ясної структури, із чорнового проекту Хамфрі ним було сформовано логічно зв'язний документ. І хоча в подальшому текст Декларації піддавався суттєвим правкам та змінам, саме проект Хамфрі, пізніше перероблений Кассеном, став основою майбутнього документа [4, с. 60]. Робота Комісії над текстом Декларації була завершена 18 червня 1948 року.

Остаточний текст Декларації був представлений на 183-му пленарному засіданні Генеральної Асамблеї ООН, що проходило у Паризькому палаці Шайо. Незважаючи на майже абсолютну підтримку країнами-членами ООН, знайшлися й критики, які вважали, що Декларація становить загрозу порушення законів шариату (Саудівська Аравія), існуванню діючих на той час тоталітарних режимів (країни соціалістичного табору). Особливе занепокоєння у представників від Радянського Союзу, викликало включення до тексту Декларації статей про свободу пересування, слова і зборів, які прямо загрожували існуванню тоталітарного устрою. Проте офіційна позиція була куди простішою і пояснювалась тим, що їхні пропозиції щодо вміщення у текст Декларації прав націй на самовизначення, захисту національних меншин і заборони фашистської ідеології не знайшли підтримки [5].

Представник радянської делегації в ООН Андрій Вишинський (одним з тих прокурорів, хто брав безпосередню участь у сталінських репресіях в 30-их роках) відгукувався про Декларацію наступним чином: «Незважаючи на деякі свої переваги, цей проект має низку великих недоліків, головний з яких полягає в його формально-юридичному характері та відсутності в цьому проекті будь-яких заходів, які були б здатні сприяти реалізації проголошених у цьому проекті основних свобод та прав людини». Він вважав проект

Декларації незадовільним і пропонував допрацювати його до наступної сесії Генеральної асамблеї ООН.

Всупереч позиції критиків Загальну декларацію прав людини в остаточній редакції все ж таки було підтримано 48 країнами із 58 членів ООН. При цьому ватро зауважити, що Українська РСР разом з Білоруською РСР, Союзом РСР, Чехословаччиною, Польщею, Югославією, ПАС та Саудівською Аравією утрималися під час голосування, а Гондурас та Ємен ще не брали участі у ньому. У Радянському Союзі текст Декларації довгі роки вважався антирадянською літературою у низці тогочасних судових вироків участь у поширенні навіть фрагментів тексту цього документа розглядалося як злочин. Офіційно текст Декларації оприлюднений був лише у роки перебування [6].

Джерела та література:

1. Статут ООН від 26.06.1945 року. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
2. Савчук К. О. Академік Володимир Корецький – гордість української юридичної науки. *Юридична Газета online*. 2021. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/istoriya-advokaturi/akademik-volodimir-koreckiy--gordist-ukrayinskoyi-yuridichnoyi-nauki.html>
3. Johannes Morsink. The Universal Declaration of Human Rights: Origins, Drafting, and Intent (1999). Pennsylvania Studies in Human Rights. *University of Pennsylvania Press*. 2000. ISBN 0812200411, ISBN 9780812200416. P. 396.
4. Susan Muaddi Darraj. The Universal Declaration of Human Rights. — (Milestones in modern world history). *Chelsea House, Infobase Publishing*. 2010. ISBN 978-1-60413-494-0 , ISBN 978-1-4381-3178-8. P. 129.
5. Мартинов А. Ю. Загальна декларація прав людини 1948. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ. 2010. URL: <https://esu.com.ua/article-15128>.
6. Історія Загальної декларації прав людини. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/418a728d7d3eb33dc914ff14b393c6eed57ed6b06b9ef15baf124373654b335.pdf>

Hlamazda P. The role of the Ukrainian SSR in the development and adoption of the Universal Declaration of Human Rights. *The article examines the prerequisites for the adoption of the Universal Declaration of Human Rights. The process of developing and approving the Declaration is analyzed, as well as the role and significance of representatives of the Ukrainian SSR during the development of the draft of this document. The reasons for the Ukrainian SSR's abstention during the vote on the final text of the Declaration are clarified.*

Keywords: *Universal Declaration of Human Rights, UN, Commission on Human Rights, human rights, Volodymyr Koretsky.*

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Голод В. Ю.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Н. Ф. Чубоха

Ці тези присвячені комплексному дослідженню прав і свобод людини з урахуванням складних обставин, в яких наразі перебуває держава та її громадяни. Головною метою держави у воєнний час є захист і порятунк якомога більшої кількості людей. Одним із механізмів захисту є впровадження стабілізаційних і часто обмежувальних законів. Але чи дійсно це ефективно на практиці? Закони, прийняті державою під час воєнного стану, приносять користь, або ж діють проти громадян та фундаментальних прав людини, закріплених у Конституції.